

”UT OCH UTFORSKA OCH UPPLEV!”

– EN KVALITATIV STUDIE OM HUR PEDAGOGER INOM ”I UR OCH
SKUR”-FÖRSKOLOR TAR TILLVARA UTOMHUSMILJÖN I
UNDERVISNINGEN

Grundnivå
Pedagogiskt arbete

Elise Backlund
Anna Eskilsson

2020-FÖRSK-G02

HÖGSKOLAN I BORÅS

Program: Förskolläraryr utbildning, 210 hp

Svensk titel: "Ut och utforska och upplev!" En kvalitativ studie om hur pedagoger inom I Ur och Skur-förskolor tar tillvara utomhusmiljön i undervisningen

Engelsk titel: "Go outside and explore and experience!" A qualitative study about how preschool teachers in preschool with an outdoor profile take advantage of the outdoor environment for teaching

Utgivningsår: 2020

Författare: Elise Backlund och Anna Eskilsson

Handledare: Lillemor Adrianson

Examinator: Dennis Beach

Nyckelord: Utomhuspedagogik, I Ur och Skur, Undervisning, Utomhusmiljö

Sammanfattning

Syftet med denna studie är att undersöka hur pedagoger inom "I Ur och Skur"-förskolor tar tillvara utomhusmiljön i undervisningen. Till syftet hör två frågeställningar där avsikten är att ta reda på hur pedagoger resonerar kring utomhusmiljön som ett didaktiskt redskap i undervisningen samt vilka aspekter som blir betydelsefulla vid undervisning utomhus.

Datainsamlingen genomfördes utifrån en kvalitativ forskningsansats med hjälp av metoderna Self Report samt semistrukturerade intervjuer. Sammanlagt deltog 16 pedagoger i studien från fem olika förskolor inom "I Ur och Skur". 16 Self Report samlades in varav två av dessa kompletterades med intervjuer.

Resultatet presenteras utifrån följande teman: *Undervisning i utomhusmiljö kräver följsamhet*, *Undervisning i utomhusmiljö bygger på tilltro* och *Undervisning i utomhusmiljö sker i samspel*. I följsamhet läggs pedagogers kompetens att planera undervisning i en föränderlig miljö in där väder och årstid påverkar utbildningen. Både barn och pedagoger lär *i* och *av* naturen. Följsamhet visar sig också genom en flexibilitet inför barns intresse i utomhusmiljön. Tilltron innefattar pedagogers sätt att se till det kompetenta barnet och deras förmåga att klara av olika typer av utmaningar. Tilltron handlar även om att göra barn delaktiga i läroprocesser där de får vara med och följa processer från början till slut. Slutligen lyfts samspel mellan barn och vuxna men också samspel med naturen. Pedagogerna är medagerande och utforskar utomhusmiljön tillsammans med barnen. I undervisningen används främst naturmaterial som barnen ofta är med att ta fram. Att få uppleva och lära med alla sinnen ses som viktiga delar i ett upplevelsebaserat lärande utomhus.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INLEDNING	1
SYFTE	1
BAKGRUND	2
En kunskaps- och hälsofrämjande miljö	2
”I Ur och Skur”-förskola	2
Tidigare forskning	4
TEORETISK INRAMNING	5
METOD	6
Redskap för datainsamling	6
Reliabilitet och validitet	6
Forskningsetik	7
Urval	7
Genomförande.....	7
Analys	8
RESULTAT	9
Undervisning i utomhusmiljö kräver följsamhet	9
Self Report	9
Intervju	10
Undervisning i utomhusmiljö bygger på tilltro	10
Self Report	10
Intervju	12
Undervisning i utomhusmiljö sker i samspel	13
Self Report	13
Intervju	14
Sammanfattning	15
DISKUSSION	15
Metoddiskussion.....	18
Didaktiska konsekvenser	19

REFERENSER 20

BILAGOR 22

Bilaga 1 22
Bilaga 2 23
Bilaga 3 24
Bilaga 4 25
Bilaga 5 26
Bilaga 6 27
Bilaga 7 28

INLEDNING

Utomhusvistelse i förskolan är en naturlig del i verksamheten. I Läroplan för förskolan (Lpfö 18) framgår det att barn ska få möjlighet att lära i varierande miljöer. Det ställer krav på pedagogers kunskap att använda utomhusmiljön som ett redskap i den pedagogiska undervisningen. I läroplanen (Lpfö 18) används två nya begrepp; *undervisning* och *hållbar utveckling*. Det är förskollärares yttersta ansvar att undervisning sker som målstyrda processer i enlighet med läroplanens mål. Ohlsson (2015) menar att det krävs medvetenhet bland pedagoger att inte bara vistas utomhus med barnen utan att även använda utomhusmiljön på ett pedagogiskt sätt. Det andra begreppet, hållbar utveckling, innebär i förskolans kontext att den pedagogiska verksamheten ska sträva mot förutbestämda mål inom natur och miljö samt att utbildningen ska ge en positiv framtidstro (Lpfö 18). Här riktas innehållet mot att lära barn att visa omsorg och respekt till naturen. Det innebär att barn ska ges möjlighet att skapa en förståelse för miljö- och samspelsfrågor kopplat till den omgivande naturen (Barr, Nettrup & Rosdahl 2011). Detta förhållningssätt går i linje med de globala målen i hållbar utveckling (Regeringskansliet 2015). Utomhuspedagogik kan därför vara ett sätt att öka barns medvetenhet om en hållbar framtid på ett lustfyllt och lärorikt sätt.

Våra egna erfarenheter av förskoleverksamhet skiljer sig åt när det gäller upplevelser av hur utomhusmiljön används i undervisningen med barnen. Pedagoger tycks ha olika uppfattningar om och attityder till att bedriva undervisning i utomhusmiljön. Vissa planerar aktiviteter utomhus och andra ser utomhusmiljön som en plats endast för barns fria lek. I begreppet utomhuspedagogik innefattas det lärande som sker utomhus och beskrivs som ett förhållningssätt där uterummet ses som en komplementär lärmiljö. Konkreta erfarenheter i naturen används tillsammans med reflektion som en central del i pedagogiken (NCU 2017). Genom att implementera ett utomhuspedagogiskt förhållningssätt i verksamheten kan utomhusvistelsen bli ett viktigt verktyg för att få undervisningen i linje med läroplanen.

Mot bakgrund av läroplanens nya riktlinjer och utomhuspedagogikens potential i undervisningen blir vår studie både relevant och aktuell för förskolläraryrket. Vi vill med vår studie bidra med kunskap om hur utomhusmiljön kan tas tillvara. Vår förhoppning är att studien ska generera ökad medvetenhet, inspiration och kunskap kring hur utomhusmiljön och dess naturmaterial kan användas i undervisningen.

SYFTE

Studiens syfte är att synliggöra hur pedagoger inom ”I Ur och Skur”-förskolor tar tillvara utomhusmiljön i undervisningen. För att uppfylla syftet har två frågeställningar formulerats:

- Hur resonerar pedagoger kring utomhusmiljön som ett didaktiskt redskap i undervisningen?
- Vilka aspekter blir betydelsefulla vid undervisning utomhus?

BAKGRUND

I följande avsnitt kommer utomhusmiljön som en kunskaps- och hälsofrämjande miljö att presenteras. Vidare lyfts framväxten av "I Ur och Skurs" förskoleverksamhet och pedagogik. Slutligen kommer utomhuspedagogik som kunskapsområde kopplat till vetenskapliga argument att presenteras och ställas i relation till varandra.

En kunskaps- och hälsofrämjande miljö

Att använda utomhusmiljön som kunskapskälla är känt sedan 1800-talet med Friedrich Fröbel som var inspirerad av Jean-Jacques Rousseaus tankar om det autentiska lärandet. Den kristna tron blev grundläggande för Frøbels pedagogik där utvecklingsprincipen har en betydande roll alltsedan Gud skapade naturen och människan. Människan utgör en del av naturen och dess inre liv i relation till yttrevärlden var grundläggande inom Frøbels pedagogik (Fröbel 1995). Han införde barnträdgårdar och har haft ett stort inflytande på den svenska förskolan (Brodin 2011). Szczepanski (2007) redogör för ytterligare en pedagog, Ellen Key, som har haft inflytande kring det autentiska lärandet i utomhusmiljön. Uterummet ses som en viktig kunskapskälla där barn får uppleva naturliga fenomen i sin rätta kontext. På så vis ökas också möjligheten till att bli berörd av naturen vilket kan medföra en större förståelse och kunskap hos barn.

Att använda utomhusmiljön i det pedagogiska arbetet med barnen kan också ses utifrån ett hälsoperspektiv. Läroplan för förskola (Lpfö 18) understryker vikten av att barn ska bli medvetna om varför det är viktigt att ta hand om sitt välmående och sin hälsa. Fler aspekter som belyser fördelarna med utevistelse är minskad stress hos barnen och färre sjukdomsfall (Änggård 2014). Norödahl och Jóhannesson (2014) beskriver utomhusvistelsens betydelse i barns fysiska hälsa och välbefinnande. Genom att barnen får spendera tid utomhus tycks även deras prestationer i förskolan och skolan förbättras.

Utemiljöns möjligheter till fysisk aktivitet är något som även Grindberg och Langlo Jagtøien (2008) lyfter. Utevistelsen genererar fler möjligheter till rörelse jämfört med miljön inomhus. För att kunna omsätta detta i praktiken krävs det lyhörda pedagoger som finns där för barnen och stöttar dem i den fysiska aktiviteten. Det är viktigt att barnen får möjlighet att lyckas och på så vis känna en tilltro till sin egen kompetens. Även Björklund (2016) lyfter utomhusvistelsen positiva effekter på barns hälsa. Naturen fungerar som en naturlig ventilation och därför kan tiden utomhus på så sätt generera en hälsosam miljö i förskolans verksamhet. Genom att även använda naturens resurser som redskap i verksamheten och därav undvika fabriksstillverkade leksaker som kan innehålla farliga kemikalier möjliggörs en hälsofrämjande och utvecklande miljö. Därför kan uterummet vara en lämplig miljö att vistas i utifrån ett hälsofrämjande perspektiv.

"I Ur och Skur"-förskola

Enligt Änggård (2014) utformade två förskollärare från Friluftsförbundet en förskola med fokus på natur och friluftsliv under 1980-talet. Drougge och Linde lade grunden för den verksamhet som sedan fick namnet "I Ur och Skur". Den första "I Ur och Skur"-förskolan öppnades år 1985 och därefter har det tillkommit ungefär 200 "I Ur och Skur"-förskolor i Sverige. Förskolans läroplan utgör en grund för verksamheten.

Utöver läroplanen har även ”I Ur och Skur” specifika utbildningsmål där utbildningen ska ge varje barn:

- ✓ förutsättningar att utveckla intresse för och kunskaper om naturen samt utvecklar en naturkänsla.
- ✓ förutsättningar att utveckla kunskap om en hållbar livsstil.
- ✓ förutsättningar att utveckla kunskap om och praktiskt handlande efter allemansrätten.
- ✓ stöd och stimulans i hela sin utveckling genom vistelse i naturen.
- ✓ möjlighet till rörelse och gemenskap på ett lustfyllt sätt i naturen.
- ✓ förutsättningar att utveckla grunden till ett livslångt intresse för friluftsliv.

(Friluftsförbundet 2019)

Det finns specifika riktlinjer för att en förskola ska bli en certifierad ”I Ur och Skur”-förskola. En av riktlinjerna är att en hel förskola, eller en avdelning, ska präglas av ”I Ur och Skur”-pedagogiken. Även de grenar som finns inom Friluftsförbundet ska ingå i verksamheten, närmare bestämt de åldershomogena Skogsgrupperna: *Skogsknopp*, *Skogsknytte* samt *Skogsmulle*. Barnskidskola och barnskridskoskola är också viktiga delar i verksamheten. Personalen har i uppgift att utföra ett systematiskt kvalitetsarbete och detta skall rapporteras till Friluftsförbundet. Det finns ytterligare riktlinjer som rör den personal som arbetar på förskolan. All personal ska ha en grundläggande pedagogisk utbildning samt i största utsträckning ha en grundutbildning inom ”I Ur och Skur”. Utöver det ska även personalen genomgå fortbildning som Friluftsförbundet erbjuder inom den gren personalen ska arbeta med (Ånggård 2014).

Pedagogiken grundar sig i ett sinnligt- och upplevelsebaserat lärande där barnen praktiskt får uppleva sin omgivning. Arbetet med miljön är central där barnen får möjlighet att skapa kunskap inom exempelvis odling samt källsortering. Utformandet av verksamheten har sin utgångspunkt i barnets intresse och behov och pedagogerna intar en medupptäckande roll där de tillsammans med barnen utforskar naturen (Friluftsförbundet 2019). Nedan visas en metodcirkel som utgör grunden för ”I Ur och Skurs” verksamhet (Figur 1).

(Friluftsförbundet 2019)

Figur 1: Metodcirkel inom ”I Ur och Skur” där samtliga delar genomsyrar verksamheten.

Inom ”I Ur och Skur” är både inomhus- och utomhusmiljön viktiga delar i undervisningen, däremot läggs mer tonvikt på utformandet av utomhusmiljön. Användandet av naturmaterial i undervisningen samt i den fria leken prioriteras eftersom det anses att naturmaterial i högre grad inbjuder barn till fantasilek och rörelse jämfört med fabriksstillverkade redskap. Att besöka platser utanför förskolans gård är ett vanligt förekommande i verksamheten. I regel tas inga leksaker med på utflykten utan man använder de material som naturen har att erbjuda på utflyktsmålet (Änggård 2014).

Tidigare forskning

Flera studier (McClain & Vandermaas-Peeler 2016; Szczepanski 2013; Zamani 2016; Ihmeideh & Al-Qaryouti 2015) pekar på att pedagoger har en medvetenhet om utomhusmiljöns positiva effekter för barns lärande. Utomhusmiljön framstår som en komplementär och mångsidig lärmiljö som erbjuder en variationsrik undervisning, inte enbart en plats för den fria leken. Norðdahl och Jóhannesson (2014) fann att det är genom att se utomhusmiljöns unika möjligheter som barnens alla sinnen kan involveras i lärandeprocesser. Detta möjliggör i sin tur för ett sinnligt lärande och att få erfara naturliga processer i sin rätta kontext (Szczepanski 2013). Barn lär genom att erfara samt beröras av naturliga fenomen i naturen (Brodin 2011).

Barns utveckling, både den motoriska och den personliga utvecklingen, stimuleras i utomhusmiljön (McClain et al. 2016). Variationsrika och utmanande miljöer ger goda förutsättningar att främja barns motoriska utveckling. Barns interaktion med varandra ökar deras prestationer i form av att de inspirerar varandra att våga anta utmaningar. På så vis lär barn i samspel med varandra och sin omgivning. Det är därför viktigt att ta tillvara utomhusmiljön för att stimulera barns utveckling. Zamani (2016) framhåller att det är viktigt att det finns en variation av miljöer för att erbjuda barn ett spektrum av kognitiv lek och utmaning. I samma studie styrks att barn föredrar naturmiljö framför konstruerade lekplatser. Det finns även forskning (Änggård 2009) som pekar på att barn inte är i samma behov av konstruerade lekartefakter utomhus. Naturen i sig stimulerar barns fantasi och utveckling. Det finns enligt Norðdahl och Einarsdóttir (2014) en drivkraft hos barn att utvecklas genom att utmana sig själv med hjälp av naturens resurser. Barn vågar vara risktagande när de utforskar naturens material tillsammans med varandra.

McClain et al. (2016) visar att utomhusmiljön kan främja en mer individanpassad undervisning. Pedagogerna var ständigt närvarande i barnens utforskande av utomhusmiljön och kunde på så vis utmana det enskilda barnet. Brodin (2011) understryker att uterummet är prestigelöst och ger större utrymme att individualisera undervisningen. Undervisning kan i utomhusmiljö ske som ett informellt lärande utanför förskolans fyra väggar. Det skapar större möjlighet att fritt disponera undervisningstiden. Utomhusmiljön tycks därmed även reducera stress hos barn och vuxna enligt Szczepanski (2013).

Erfarenhet och utbildning ökar pedagogers möjlighet att använda utomhusmiljön på ett kreativt och pedagogiskt sätt. Monti, Farné, Crudeli, Agostini, Minelli och Ceciliani (2017) understryker att utbildning ger ökad kunskap om hur utomhusmiljön kan användas som ett didaktiskt redskap i verksamheten. Resultatet pekar på att utbildad personal inom utomhuspedagogik inte enbart skapar trygga pedagoger utan att det även gynnar barns utveckling. Pedagogers ökade kompetens resulterade i goda resultat både för barns kognitiva-, sociala- samt motoriska utveckling.

Undervisning utomhus är didaktiskt utmanande där pedagoger behöver kunskap om utomhuspedagogik för att inte bli osäkra (Ihmeideh & Al-Qaryouti 2015). Szczepanski (2013)

menar att osäkerheten rör hur olika platser utomhus kan användas didaktiskt i undervisningen. I studien tycks pedagoger inte alltid ha en orsak till varför olika platser utomhus används i undervisande syfte. Det finns en risk, enligt Ihmeideh och Al-Qaryouti (2015), att bristande kompetens om utomhuspedagogik kan bidra till en passivitet i utomhusmiljön. Pedagoger visade sig istället inta en mer övervakande roll på förskolegården. Detta förhållningssätt gjorde att det sällan arrangerades planerade aktiviteter utomhus utan utevistelsen var en plats för barns fria lek. Resultatet visar också att vädret påverkar användandet av utomhusmiljön. Studien genomfördes i Oman där det blev tydligt att det varma vädret påverkade användandet av utomhusmiljön. På grund av värmen fick barnen endast spendera korta stunder utomhus. Här blir pedagogerna tvungna att ta hänsyn till vädret vilket påverkar möjligheten att använda utomhusmiljön som ett didaktiskt redskap i undervisningen.

Som tidigare nämnts framhäver Monti et al. (2017) det motsatta och det blir tydligt att pedagogers utbildning och kompetens bidrar till positiva effekter på användandet av utomhusmiljön i ett pedagogiskt och lärande syfte. Här intog pedagogerna en mer utforskande och stöttande roll i barns lek och lärande utomhus. Även i Änggårds (2009) studie, som gjordes i en ”I Ur och Skur”-förskola, tydliggörs det att pedagoger med utbildning inom utomhuspedagogik var utforskande och stöttande. Pedagogerna använder sig av outtalad lekpedagogik vilket innebär att de lägger stor vikt vid att introducera lekmiljöer samt inspirera barnen till hur det naturliga materialet kan användas i leken. Det förefaller betydelsefullt att ha en kompetens kring utomhuspedagogik och på vilket sätt miljön kan användas didaktiskt i den pedagogiska undervisningen i förskolan.

TEORETISK INRAMNING

Utifrån vårt syfte tar vi vår teoretiska utgångspunkt i John Deweys samt Lev S Vygotskijs teorier om barns lärande. Deweys tankar om att människor lär genom sina handlingar samt Vygotskijs sociokulturella perspektiv kommer att tas i beaktande vid analysen av vårt material.

Dewey var en filosof som förespråkade att människan utvecklas genom ett aktivt samspel med sin omvärld. I Deweys pragmatiska pedagogik kan två betydelsefulla kategorier urskiljas; *individ* och det *sociala sammanhanget*. Det som intresserade Dewey var att synliggöra förhållandet mellan dessa begrepp. Närmare bestämt behandlas förhållandet mellan individ och det sociala sammanhanget i en dialektisk process, där motsatspar, som exempelvis tanke och handling, vävs samman. Deweys uttryck *learning by doing* återspeglar hans syn på människans aktiva handlande med sin omvärld. Han betonade vikten av att undervisningen ska utgå ifrån barns intresse där pedagogen aktivt arbetar för att ge barnen stimulans och en djupare förståelse. All utbildning bör utgå från barns inre drivkraft till att lära och det blir pedagogers uppdrag att ta tillvara dessa situationer. Det finns annars en risk att utbildningen inte ger goda resultat (Dewey 1998).

Att lära genom att vara aktiv i handlingar med omvärlden går i enlighet med Vygotskijs sociokulturella perspektiv. Även Vygotskij belyser samspelet mellan individ och omvärld. Individen påverkas av miljön och därför har pedagogen en viktig roll att skapa en lustfylld miljö som skapar bästa möjliga förutsättningar för barns lärande. Både Dewey och Vygotskij är eniga i att teori bör omsättas i praktik för att främja barns lärande (Lindqvist 1999). Ett vetenskapligt begrepp inom det sociokulturella perspektivet är den proximala utvecklingszonen. För att ett barn ska kunna ta nästa steg i den kognitiva utvecklingen behöver barnet få stöd av en person som besitter en bredare kunskap än barnet självt. På så vis får barnet utmana sig själv och pröva den egna förmågan (Vygotskij 1978). Vygotskij betonar även att lärprocessen är viktigare än

resultatet. Det viktigaste är att barnet vågar skapa och använda sin fantasi. Barnet bör vara delaktig i hela lärandeprocessen från början till slut. Först då blir undervisningen betydelsefull för barnet (Vygotskij 1995).

METOD

Studien bygger på en kvalitativ forskningsansats där två metoder har använts vid datainsamling. Nedan följer en redogörelse för de två metoderna som används i studien; Self Report och uppföljande intervjuer. Vid den första datainsamlingen användes Self Report (Bilaga 1). Metoden innebär att deltagarna får ett frågeformulär med öppna frågor kring ett specifikt ämne. Det är en lämplig metod för att få fram deltagarnas erfarenheter kring det ämne som studien innefattar (Davidsson 2007). Frågorna som formulerades var öppna och beskrivande där vi efterfrågade pedagogers upplevelser och erfarenheter kring ämnet. Därefter användes semistrukturerade intervjuer (Bilaga 2) med utgångspunkt i tidigare datainsamling för att få ett bredare och mer fördjupat material. Semistrukturerade intervjuer innebär att det finns en intervjuguide att utgå ifrån men att det även finns rum för flexibilitet för att kunna ställa följdfrågor (Bryman 2018).

Redskap för datainsamling

Self Report bygger på den forskning som tidigare har presenterats. Utifrån den kunskapen formulerades frågor till Self Report. Samtliga frågor berörde hur pedagoger använder utomhusmiljön i undervisningen. Frågorna handlade bland annat om vilka platser som besöks under utomhusvistelsen samt om det fanns ett pedagogiskt syfte med dessa platser. Ytterligare några frågor ställdes gällande styrkor och utmaningar i att undervisa utomhus.

En pilotstudie genomfördes av intervjufrågorna före själva huvudstudien. I pilotstudien ingick tre verksamma pedagoger inom förskolan utifrån ett bekvämlighetsurval. Utifrån svaren av pilotstudien framkom en osäkerhet kring frågeställningarna vilket resulterade i att utformningen korrigerades för att uppfylla vårt syfte. I pilotstudien fanns en fråga där pedagogen skulle beskriva situationer hur hen använt utomhusmiljön i ett lärande syfte med barnen. Frågan förtydligades inför huvudstudien genom att tillägga att frågan innefattade både spontana samt planerade undervisningstillfällen.

Det datamaterial som samlades in med hjälp av Self Report sammanfattades för att ta fram en intervjuguide. I Self Report fanns sju frågor. Utifrån dessa skapades en intervjuguide som avsåg att fördjupa resultatet. Intervjuguiden bestod av nio frågor. I Self Report ställdes en fråga kring hur utomhusmiljön används i olika situationer. Den frågan fördjupades genom att i intervjun ställa en fråga om hur pedagogen mer *konkret* använder naturmaterialet i undervisningen. Ytterligare ett exempel på en fråga som fördjupades var frågan kring vilka platser som används under utomhusvistelsen. I intervjun ställdes en fördjupande fråga om det finns ett specifikt syfte till *varför* dessa platser används.

Reliabilitet och validitet

För att få en så tillförlitlig studie som möjligt bör studiens validitet och reliabilitet beaktas. Validitet handlar om innehållet i studien är relevant för att uppfylla syftet och reliabilitet handlar om studiens pålitlighet (Bryman 2018). I en kvalitativ forskningsansats blir det därför viktigt att de frågor som formuleras också är relevanta för studiens syfte. För att öka studiens validitet genomfördes även en pilotstudie. Som ett komplement till Self Report gjordes även semistrukturerade intervjuer för att ytterligare stärka studiens validitet. Samtliga intervjuer

spelades in för att minimera risken att göra egna tolkningar vilket går i enlighet med Kihlström (2007). Metoden Self Report användes för att nå ut till flera och på så vis öka reliabiliteten i resultatet.

Forskningsetik

Vid genomförande av studien togs fyra forskningsetiska principer i beaktande. I början av studien informerades rektorerna och respondenterna kring studiens syfte, både muntligt men även skriftligt, genom ett informationsbrev. På så vis uppfylldes *Informationskravet*. Den andra principen, *Samtyckeskravet*, presenterades genom att dels berätta för respondenterna att deltagandet i studien var frivilligt och att de när som helst fick möjlighet att avbryta. Denna information stod även med på samtyckesblanketten som de sedan fick möjlighet att skriva under. *Konfidentialitetskravet* är en annan viktig aspekt inom forskningsetiken. Respondenterna fick information om att deras personuppgifter skulle komma att behandlas med största försiktighet och att inga obehöriga skulle få åtkomst till dessa. Det sista kravet, *Nyttjandekravet*, togs hänsyn till genom att respondenterna informerades om att resultatet av Self Report och intervjuer, endast skulle komma att användas i detta examensarbete (Bryman 2018).

Urval

Det urval som gjorts för studien bygger på en målstyrd urvalsmetod. Det innebär att det är en specifik målgrupp som har valts ut strategiskt utifrån vad som är relevant för studiens syfte (Bryman 2018). Samtliga förskolor som deltog i studien upptäcktes med hjälp av internet. Deltagarna i studien var verksamma pedagoger inom "I Ur och Skur"-förskolor. Både barnskötare samt legitimerade förskollärare representeras i studien. Det gjordes för att skapa ett rikare datamaterial till resultatet. Samtliga deltagare benämns som pedagoger. Totalt 28 pedagoger tillfrågades varav 19 pedagoger lämnade samtycke. Av de som lämnade sitt samtycke fick vi sammanlagt in 16 Self Report. Deltagarna i studien har arbetslivserfarenhet inom förskola från 1,5 år till 42 år. Deras erfarenhet inom "I Ur och Skur" sträcker sig mellan 6 månader till 26 år. Deltagarnas åldersspann är mellan 24 år till 63 år. Endast kvinnor är representerade i studien. Totalt representeras fem "I Ur och Skur"-förskolor i studien. Samtliga förskolor är geografiskt placerade i Västra Götaland och har olika driftsformer. En förskola är kommunal medan resterande är privata. Bland de förskolor som drivs i privat regi finns personalkooperativ samt föräldrakooperativ representerade.

Genomförande

Den första kontakten med förskolorna togs genom mailkontakt med rektorer för att få tillstånd att genomföra studien. Fem förskolor besöktes där muntlig information gällande studien delgavs. Vid besöket delades samtyckesblanketter (Bilaga 3) ut till respondenterna och dessa samlades sedan in på plats. Efter besöket mailades Self Report samt informationsbrev (Bilaga 4) ut och respondenterna besvarade frågorna i dokumentet. De som deltog i studien fick fyra dagar på sig att besvara frågeformuläret innan de sedan mailade tillbaka svaren. Efter att svaren mottagits gjordes en översikt av resultat från Self Report för att skapa underlag till intervjuerna. Därefter togs mailkontakt med två slumpvis valda pedagoger för att boka intervjuer och sedan formulerades en intervjuguide. En samtyckesblankett gällande intervju delades ut (Bilaga 5) innan intervjuerna påbörjades. Båda intervjuerna spelades in och pågick mellan 20–40 minuter.

Analys

Den första analysen som gjordes av det insamlade materialet var tematisk analys som enligt Bryman (2018) bygger på att gå från datamaterialets helhet till dess delar och avslutningsvis komma till en ny helhet, det vill säga ett resultat. Datan utifrån en tematisk analys ska inledningsvis läsas igenom, sedan gå vidare till kodning och slutligen utveckla nya teman. Dessa olika steg ligger till grund för vår analys.

Först påbörjades analysen av datan från Self Report (Bilaga 6). Materialet lästes igenom systematiskt, fråga för fråga, för att bilda en helhetsförståelse för materialet utifrån vårt syfte. Denna första bekantliggörande fas gjordes var och en för sig. Med helhetsförståelsen som grund fortsatte analysen gemensamt för att identifiera delar eller mönster i datan. I denna process strävades efter att finna det innehåll i texten som svarar mot syftet. I dialog med varandra kunde utvalda textdelar kodas. Sammanlagt uppgick dessa till mellan 15–20 koder under analysens gång. Koderna som framkom sorterades utifrån likheter och skillnader. Dessa kunde sedan bilda resultatets tre teman: *Undervisning i utomhusmiljö kräver följsamhet*, *Undervisning i utomhusmiljö bygger på tilltro* samt *Undervisning i utomhusmiljö sker i samspel*.

Därefter inleddes en tematisk analys av intervjuerna på motsvarande sätt som vid Self Report (Bilaga 7). Även här lästes datan noggrant och systematiskt igenom. Koderna som framkom i detta material liknade till stor del de som kom fram i analysen av Self Report. När koderna sedan skulle övergå till teman kunde därför samma benämningar användas i båda analyserna och presenteras som en helhet: *Undervisning i utomhusmiljö kräver följsamhet*, *Undervisning i utomhusmiljö bygger på tilltro* samt *Undervisning i utomhusmiljö sker i samspel*.

RESULTAT

I följande avsnitt kommer resultatet av Self Report och intervju att presenteras under tre olika teman som framkom under analysprocessen. Self Report förkortas med SR.

Undervisning i utomhusmiljö kräver följsamhet

Det första temat som utkristalliserades var att undervisning i utomhusmiljö kräver följsamhet. Det handlar om en följsamhet till en föränderlig miljö där årstider och väder ligger till grund för undervisning men också en följsamhet till barns intressen.

Self Report

Resultatet visar vikten av flexibilitet i undervisning och att undervisning påverkas av yttre faktorer. Pedagoger inom "I Ur och Skur" arbetar årstidsnära med barnen där de tillsammans följer årstidernas skiftningar i naturens riktiga kontext.

Vi upplever årstidernas växlingar och följer naturens olika skepnader.
(SR 2)

All rekvisita finns tillgänglig. Naturen är på riktigt och skiftar från dag till dag. Det går att följa årstiderna och få in allt i ett sammanhang vad du än studerar och sätter fokus på för tillfället. (SR 1)

Undervisning sker i en föränderlig miljö där väder och årstid påverkar utbildningen. Undervisning sätts i sitt sammanhang då den sker utomhus förankrat med aktuell årstid. Vidare lyfts ett konkret tillfälle då vädret uppmuntrade till undervisning utifrån en spontan lärsituation.

Häromdagen så hade första riktiga snön lagt sig, när vi sedan kom ut så utforskade vi vad man kunde göra med snön. En sak var att man kunde se sitt egna fotavtryck. Allas fotavtryck såg olika ut och hade olika mönster, vilka former kan vi se i snön? Hur stora/små är dem i jämförelse med kompisarnas och frökens? Hur många fotavtryck går det åt om man går runt brunnen? Det är väldigt enkelt och tacksamt när vädret lägger upp för olika undersökningar.
(SR 7)

Här blir det tydligt att pedagoger tar tillvara på ett lärtillfälle som uppstod. Pedagogen undersöker tillsammans med barnen och ser möjligheter. Vidare visar resultatet på en annan typ av följsamhet nämligen en lyhördhet inför barnens intresse. En pedagog säger:

Ofta finns en plan för vad som ska göras. Men det som var tänkt att bli en sagostund i skogen kan istället bli en stund där vi plockar fram våra lappar på grund av att vi hittat en spännande insekt på vägen. (SR 14)

Här visar pedagogen att planerade aktiviteter kan ändras om annat på vägen är mer intressant. Det inrymmer en kompetens att besitta förmågan att kunna planera om i stunden genom att vara lyhörd inför barnens intresse. Liknande citat finner vi i ytterligare en Self Report:

Se vad barnen är intresserade av och därifrån utmana och stötta dem efter deras behov.
(SR 2)

Här visar pedagoger att undervisningen utomhus inte enbart följer en föränderlig miljö utan även barnen och deras intresse.

Intervju

Resultatet visar på ytterligare en förståelse för att undervisning utomhus bygger på en flexibilitet och följsamhet till de yttre påverkningarna. Det innebär att planer kan behöva förändras och anpassas.

Om det regnar, ja då får vi leta fram så att vi är under tak istället. (Intervju 1)

Detta synliggör en frihet i pedagogernas arbetssätt. Det är en frihet som innefattar en följsamhet till de förutsättningar som finns utomhus där yttre faktorer inte begränsar utan snarare möjliggör och utvecklar verksamheten. Denna följsamhet blir synlig i följande citat:

Vi är väldigt årstidsbundna. Eller inte *bundna* utan vi *lära* efter årstiderna. (Intervju 1)

Det är alltså en skillnad mellan att vara *bunden* till en årstid och att *lära* av den. Pedagoger betonar att de inte ser sig bundna utan snarare att de följer naturens växlingar och att det är utifrån dem som de lär. Ett konkret exempel på en lärprocess som utgår från årstidernas skiftningar lyder följande:

Vi kan avskärma en gång en meter och så kan man undersöka hur ser trädet ut under året. Så då har vi med oss både papper och pennor till exempel barnen ritat av trädet.../Och så följer de det här trädet under hela året. Då kan de fotografera av det, måla av den, ta en knapp och plasta in. (Intervju 1)

Här får barnen följa årstidernas växlingar i ett sammanhang med en kontinuitet då de besöker ett specifikt ställe med samma syfte att studera hur trädet förändras. Pedagogen använder naturens resurser på ett konkret sätt för att ge barnen en förståelse för hur årstider skiljer sig och att sätta undervisning i ett sammanhang. I en intervju lyfts ytterligare ett tecken på att undervisning utomhus bygger på följsamhet. Det finns en skillnad mellan att arbeta inom "I Ur och Skur"-förskola och traditionell förskola. Följsamheten inom "I Ur och Skur" är tydligare utifrån att fasta rutiner inte är lika styrande i verksamheten.

Så jobbar ju inte vi överhuvudtaget.../ Vi försöker att minimera de där avbrotten så mycket som möjligt. / För att en del barn är inte skapta för att sitta stilla i en samling och då är det ju jag som måste tänka till i mitt arbetssätt hur jag ska nå det här barnet. Visst, det kan vara en utmaning men det är även mitt uppdrag. (Intervju 2)

Varje barns behov sätts i fokus och det är utifrån deras behov som undervisning utformas. Utomhusmiljön inbjuder till flexibilitet och följsamhet.

Undervisning i utomhusmiljö bygger på tilltro

Det andra temat som framkom vid analysen var att undervisning i utomhusmiljö bygger på tilltro. Det innebär en tilltro till det kompetenta barnet samt att barnet får vara delaktig i lärprocesser.

Self Report

Resultatet synliggör vikten av barns delaktighet i undervisningen. Pedagogerna arbetar aktivt med att involvera barnen i lärprocesser.

Tex. när vi lagar mat över öppen eld.../ Barnen har fått vara med och mäta upp vatten och pulver, dom har fått leta pinnar som ska vara tillräckligt långa för att man inte ska behöva sitta för nära när vi grillar korven. (SR 9)

Samlar material tillsammans för att ha till skapande. (SR 4)

Det finns en tillåtande atmosfär där barn får möjlighet att vara delaktiga och involveras i processer i undervisningen. Vidare framkommer det i resultatet att pedagogerna ser barnen som kompetenta och att det råder en tillåtande atmosfär där barnen får prova på utmanande moment.

Barnen lär sig att hantera skalkniv och vass kniv när vi skalar och skär exempelvis morötter och potatis. (SR 1)

Under vintersäsongen har vi möjlighet att åka skidor så mycket vi vill och det gör vi. Här gäller det att hantera skidorna både i uppforsbacken men även nedför. Kunna bromsa, väja undan så man inte kör på någon eller helt enkelt snabbt kunna stanna och vända om. (SR 1)

Här blir det tydligt att pedagoger känner en tillit till barnens egna förmåga. Barn tillåts att prova på utmaningar som skulle kunna bli farliga. Barn tillåts utmana sig och utvecklas i specifika friluftaktiviteter i naturen. Vidare synliggörs att en central del inom ”I Ur och Skur”-pedagogiken är att följa processer i naturen.

Grodans utveckling, vi går till dammen och ser utvecklingen på riktigt från ägg till fullvuxen groda. (SR 10)

Vi började prata om eld, om det skulle börja brinna i kläder vad man ska göra med mera. Vi fortsatte sedan veckan efter med matlagning, pinnbröd över öppen eld, kokade blåbärssoppa på trangiakök, stekte trattkantareller som vi plockat på trangiakök. Så det blir som en röd tråd beroende på vad barnen visar intresse för. (SR 3)

Vi plockar blåbär och lingon. Kokar sylt i skogen på stormkök. Häller upp sylten i glasburkar, skriver etiketter och klistrar på. Blåbärssylten äter vi till pannkakor som vi steker på stormkök. Lingonen äter vi till köttbullar som vi steker på stormkök och kokt potatis som vi själva har odlat i pallkragar. (SR 1)

Processer ses som en viktig del i undervisningen. Teori omsätts i praktik genom att pedagoger först berättar om exempelvis eld och att barnen sedan får vara med och laga mat över öppen eld. De får även vara med och följa processen från jord till bord. På så vis blir det en tydlig röd tråd i undervisningen. Resultatet visar också att utomhuspedagogik ses som en process som genererar upplevelser vilket i sin tur leder till kunskap och erfarenheter. En annan del som framkommit är att barns lärande sker i progression från tidig ålder där förkunskaper byggs på av nya kunskaper.

En utmaning vi upplevt är när äldre barn börjar hos oss vid till exempel 5-årsålder. De har inte samma förkunskaper som de barn som gått hos oss från 1–2 års ålder. Dessa barn har svårt att ta till sig kunskaper på samma nivå som jämnåriga. Ta tex skidåkning, har inte barnet åkt skidor tidigare så hänger de inte med kompisarna som redan åkt 3–4 år.../ Begreppen som våra yngre barn redan tillägnat sig i tidig ålder det blir svårt att förstå om man inte har förkunskaperna och förstår begreppen. (SR 2)

Då vi ofta rör oss över stock och sten övas deras motorik upp väldigt. Vi har till och med fått det till oss från en skola som har haft elever som gått hos oss tidigare, att det märks att de varit ute mycket och har en väl utvecklad grovmotorik. (SR 14)

Här framgår det att ”I Ur och Skur”-pedagogiken kan bli utmanande för de barn som börjar förskolan i äldre ålder. Eftersom barns utveckling ständigt sker i progression krävs det specifika förkunskaper inom utomhuspedagogik som byggs på redan från tidig ålder. Det kan därför bli en utmaning för äldre barn som inte är vana att vistas i utomhusmiljö när de sedan ska börja i en förskola som har ”I Ur och Skur”-profil. Det synliggörs även att ”I Ur och Skur”-pedagogiken främjar barns motoriska utveckling då barnen redan från tidig ålder vistas mycket utomhus och rör sig i ojämn terräng.

Intervju

Resultatet synliggör vikten av barns delaktighet och medvetenhet i lärprocesser. I undervisningen får barnen vara delaktiga i de olika lärprocesserna. De får förtroende att vara delaktiga i att hitta material till olika aktiviteter. Här används naturmaterial i första hand i undervisningen. Pedagogerna arbetar utifrån ett hållbarhetsperspektiv där de i största mån strävar efter att använda det material som redan finns i naturen i undervisningen. De värnar om att barn ska få en medvetenhet kring hållbarhet.

Det kan vara julpysssel. Att man tar tillvara på sånt som finns utifrån vilken ålder man jobbar med. Förskoleklassen har exempelvis gjort ljusstakar i någon liten träbit som de har tagit ute i skogen där vi får ta av kommunens mark. De har fått såga den och barka av den. (Intervju 2)

Försöka att inte komma in i det här slit och släng-samhället. (Intervju 2)

Resultatet inrymmer också en kompetens att improvisera då utomhusmiljön ger andra förutsättningar än inomhusmiljön, såsom exempelvis att jäsa en deg utomhus. Nedan följer ett exempel på en sådan situation:

Hur ska vi utomhus kunna jäsa en deg när det är kallt ute. Jo vi sätter över en plastpåse och så har vi det innanför tröjorna och så turas vi om att ha den där påsen innanför så får alla känna hur den jäser där. (Intervju 1)

Barnen får tillsammans med pedagogerna hitta en lösning på hur degens jäsningsprocess kan fortgå i utomhusmiljön. Barnen ses som kompetenta och får förtroende till att vara delaktiga i processen. De får uppleva och konkret erfara jäsningsprocessen när den sker med hjälp av den värme som finns nära kroppen. Vidare i resultatet synliggörs även tilltron till barns förmåga.

Vi använder stormkök med våra ettåringar. De är med och gräddar våfflor vid öppen eld. Det handlar ju om förhållningssättet hos oss också. Och visa dem. (Intervju 2)

3–4 åringarna får börja med potatisskalare och sen som femåringar får dom börja med täljknivar och då nöter vi verkligen in det och sen får dom sådana här som körkort, täljkörkort, när dom klarat av detta. Och det är ju mycket procedurer med säkerheten runtomkring. (Intervju 1)

Vi lär ju barnen hur man plockar ihop och plockar isär ett stormkök. Så att de kan det när dom slutar här. (Intervju 1)

Pedagogerna ser möjligheter framför hinder i lärsituationerna. Redan i ettårsåldern får barnen vara med och använda stormkök och när de blir äldre får de träna på att använda kniv. Resultatet visar att de inte ser detta som något farligt utan som ett hjälpmedel eller verktyg (Intervju 2). Resultatet kan förstås som att det råder en tillåtande atmosfär inom verksamheten. Pedagoger är närvarande i de olika momenten samtidigt som de har en tillit till barns förmåga att klara av olika situationer. Progressionen ses som en naturlig del där barnen redan i tidig ålder lär sig hantera olika föremål såsom ett stormkök. När de sedan slutar förskolan besitter de den kunskapen och kan använda den vidare i livet.

Undervisning i utomhusmiljö sker i samspel

Det tredje temat som utkristalliserades var att undervisning i utomhusmiljö sker i samspel. Det har visats som ett samspel mellan vuxna och barn men också ett samspel med den omgivande naturen. Nedan kommer resultatet att presenteras.

Self Report

En betydelsefull aspekt som framgår i datan är vikten av att lära tillsammans i utomhusmiljön. Deltagarna visar en glädje och vilja att upptäcka och utforska naturens resurser i samspel med varandra och det naturen erbjuder.

Jag vill vara aktiv som pedagog. Jag vill upptäcka med barnen, jag vill uppleva med barnen, jag vill undersöka med barnen. Genom att vara medagerande, medupptäckande, medupplevande och medundersökande kan jag upptäcka vad barnen är intresserade utav och därifrån utmana och stötta dem utifrån deras behov. (SR 2)

Vi som pedagoger är med i barnens aktiviteter och stöttar dem i leken med våra förkunskaper. (SR 7)

Jag tänker på pedagogiskt lärande utomhus, i en miljö där man är trygg i. Men också på allt lärande man får med sig bara genom att vistas utomhus, både som vuxen och barn, att man kan upptäcka och uppleva så mycket tillsammans. (SR 5)

Här framkommer en känsla av att uppleva det som sker i stunden tillsammans med barnen. Resultatet visar ett pedagogiskt förhållningssätt där närvaro och lyhördhet inför barnens intresse är centrala delar. Det framkommer ett genuint intresse att lära tillsammans med barnen och pedagoger visar viljan att försöka närma sig barnens perspektiv. Det handlar också om att utomhusmiljön ska vara en trygg plats att utforska i och att barnen ska få en positiv naturkänsla.

Barn får en medvetenhet om miljöns betydelse. Och att de kan se utemiljön som ett redskap, barnen får använda fantasin friare. (SR 6)

Resultatet inrymmer också uppfattningen om att utomhusmiljön kan vara "en könsneutral miljö som erbjuder något för alla" (SR 2). Utomhusmiljön ses som en inkluderande miljö som passar samtliga barn och där naturmaterialet inte har ett förutbestämt syfte. Resultatet kan också ses från ett annat perspektiv, nämligen samspelet med naturen där det sinnliga lärandet är en central del i ett upplevelsebaserat lärande.

Vår skog är som en stor fantastisk tavla som man både kan se, känna, smaka och lukta på. (SR 9)

Ute i skogen får barnen möjlighet att uppleva med hela kroppen och alla sinnen. Vi känner och luktar på tex mossan, granen. Känns de olika vid olika väder/årstider? Vi kan smaka på tex blåbär, harsyra mm. Vi hör och ser saker. (SR 2)

Här framkommer ett upplevelsebaserat lärande tydligt. Det handlar om att uppleva, upptäcka och erfara naturen med hela kroppen och alla sinnen. Ytterligare ett exempel som betonar vikten av att ta tillvara utomhusmiljön för att stimulera ett sinnligt lärande lyder följande:

Ett bra exempel är en planerad aktivitet att vi ska grilla pinnbröd över öppen eld.../ Detta hade man inte kunnat göra inne, det är en stor skillnad att se en eld på en bild och få en känsla hur det känns av värmen och lukten jämfört med att sitta bredvid en. (SR 6)

Här tas utomhusmiljön tillvara i ett tydligt syfte och tillför ett sinnligt lärande i undervisningen. Pedagoger visar en positiv inställning till att utomhusmiljön erbjuder ett sinnligt lärande och vad det kan generera i barns lärande. Det syns tydligt i följande citat.

När man får använda alla sinnen, göra med hela kroppen då fastnar det som bäst.
(SR 7)

Intervju

Resultatet från Self Report styrks i intervjuerna där vikten av närvarande pedagoger i utomhusmiljön och betydelsen av sinnliga upplevelser i lärandet framkommer ytterligare.

För mig är det viktigt att jag själv är på deras nivå. Är med de. Är de nere i mossan ja men då ska jag vara där med. (Intervju 2)

Årstiderna luktar ju olika till exempel. Känns olika. Dom hörs olika om du bara lyssnar. Du kan inte göra det inomhus det du kan göra ute. (Intervju 1)

Ni kan tänka er en vårdag när bokskogen slår ut till exempel. Lägga sig på rygg där och se dom här ljusgröna bladen, lyssna på fågelsång för det är mycket fågelkvitter på våren. Vindens sus. Molnen åker. Om det är klarblå himmel eller en dag när det regnar och man får det där regnet i ansiktet. (Intervju 1)

I ovannämnda citat lyfter pedagogerna lärandet utifrån alla sinnen. Istället för att bara titta på bilder på materialet utforskar pedagoger materialet tillsammans med barnen genom att exempelvis känna, smaka och lukta på det. På så vis blir det en djupare dimension i lärandet. En annan viktig del som framkommit är samspelet med naturen.

Vi behöver ju inte planera för motoriska övningar på det sättet som man kanske behöver göra med röris eller i en jympahall med saker. Vi har det gratis naturligt när vi rör oss i skogen. (Intervju 2)

En sådan där vit vaxduksbit är ju jättebra att ha med sig ut i skogen. Det kan du ha till mycket. Så kan man säga till exempel att här är ett björklöv där är ett lönnlöv, där är rönn och där har vi ask. Vi säger att vi har dom fyra bara och så får en vända sig om och så får dom andra bestämma vilket löv som är Burr. Till exempel björken då. Och så pekar barnet på lönnlövet och så säger alla att lönnlövet är det inte. Rönnen är det inte. Asken är det inte och sen Burr. Då lär du in dom här arterna. (Intervju 1)

Pedagogerna tar tillvara på det naturen har att erbjuda i sin undervisning. Naturen i sig erbjuder en terräng som kan främja motorisk utveckling hos barn. Genom att vistas i skogen får barnen möjlighet att lära sig hantera olika motoriska utmaningar i naturen. Barnen lär in ny kunskap på ett lekfullt sätt. Naturmaterial tas tillvara när barn ska lära om olika arter. Däremot visar resultatet att pedagoger inte behöver ha alla svar. Nedan visas ett sådant exempel:

Du som vuxen behöver ju inte veta allt. Du ska veta hur du ska bära dig åt för att hitta det men du behöver inte kunna alla blomnamnen till exempel. Det är ju jätteroligt att tillsammans hitta eller att barnen kan mer än vad du själv kan. Det är ju det det handlar om.../ Du måste kunna översätta det du gör inne till det du kan göra ute. Det är jätteviktigt. Att du som vuxen visar inspirationen för barnen.../vad kan jag göra utifrån läroplanen med det materialet vi har? (Intervju 1)

Här blir det än en gång tydligt att samspelet är betydelsefullt i lärprocesser. Dels samspelet med naturen men även samspelet mellan pedagog och barn. Det framgår även att det finns fördelar att inte besitta alla förkunskaper. Att utforska och lära in ny kunskap tillsammans med barnen

ses som något lustfyllt och betydelsefullt. Pedagogerna behöver kunna omsätta teori i praktik genom att se möjligheterna i det material som finns och skapa undervisningstillfällen med utgångspunkt i läroplanen.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis visar resultatet att det finns vissa aspekter som pedagoger har att ta hänsyn till för att kunna använda utomhusmiljön som ett didaktiskt redskap vid undervisning utomhus. En aspekt som är betydelsefull är följsamhet hos pedagoger, både i relation till barns intresse men också till väder och årstiden. Både barn och pedagoger lär i och av naturen där utomhusmiljön utgör grunden för all planerad verksamhet. Naturmaterial prioriteras i undervisningen där barn får vara med att inhämta naturmaterial till olika aktiviteter. Det framkommer också en tilltro till varje barns förmåga där barn får utmanas i utomhusmiljön, ibland med specifika hjälpmedel. Resultatet visar också hur utomhusmiljön används som ett didaktiskt redskap. Lärandet utomhus sker i lärprocesser där barn är delaktiga från början till slut. Barn lär i progression där nya kunskaper byggs på av tidigare förkunskaper. Undervisningen utomhus sker även i samspel med barnen och med naturen. Att lära med alla sinnen framträder som en viktig aspekt och ett sätt att använda utomhusmiljön som ett didaktiskt redskap i undervisningen där barnen erbjuds ett upplevelsebaserat lärande.

DISKUSSION

Studiens syfte är att synliggöra hur pedagoger tar tillvara på utomhusmiljön i undervisningen inom ”I Ur och Skur”-förskolor. Till syftet hör två frågeställningar: Hur resonerar pedagoger kring utomhusmiljön som ett didaktiskt redskap i undervisningen? Vilka aspekter blir betydelsefulla vid undervisning utomhus? I föreliggande text kommer resultatet att diskuteras med utgångspunkt i samma teman som använts i resultatet.

I den forskning som tidigare presenterats (Zamani 2016; Norðdahl & Jóhannesson 2014; Norðdahl & Einaradóttir 2014; Szczepanski 2013 & Monti et al. 2017) saknas tydliga indikationer på hur pedagoger använder uterummet för att främja barns lärande. Det som framgår är att utomhusvistelse stimulerar barns utveckling och lärande, men visar inte lika tydligt *hur* pedagoger konkret använder den. Vårt resultat gör anspråk på att i viss mån visa hur pedagoger gör. Det som genomsyrar vårt resultat innefattar ett spektrum av olika tillvägagångssätt kring att använda utomhusmiljön som ett didaktiskt redskap i undervisningen.

I vårt resultat framkommer ett möjlighetsfokuserat förhållningssätt till att bedriva undervisning utomhus och att möjligheter ses framför eventuella hinder. Liknande förhållningssätt visar även Norðdahl och Jóhannesson (2014) där det framkom att pedagoger bedrev undervisning utifrån ett möjlighetsfokuserat arbetssätt. För att ha förmågan att se möjligheter i hur undervisning utomhus kan bedrivas förutsätts kunskap och kompetens inom utomhuspedagogik (Monti et al. 2017; Ihmeideh & Al-Qaryouti 2015; Änggård 2009). Inom ”I Ur och Skur” sker interna utbildningar och nätverksträffar tillsammans med andra förskolor i Sverige med ”I Ur och Skur”-profil. Det framkommer ett stort engagemang bland pedagoger i vårt resultat. Det handlar inte om att pedagoger behöver ha svar på allt utan mer om att i sin professionalitet söka svar tillsammans på barnen. Utbildning och erfarenhet inom utomhusmiljön skulle kunna vara en bidragande faktor till deltagarnas kompetenta och kreativa arbetssätt.

Det möjlighetsfokuserade arbetssättet visas också genom en följsamhet och flexibilitet i undervisning utomhus. Verksamheten genomsyras av såväl spontana som planerade lärtillfällen. I resultatet framgår det att planerade aktiviteter inte alltid kan genomföras eftersom

det kan uppstå distraktioner i naturen som tar barnens fokus. Här krävs kompetenta och flexibla pedagoger som har förmågan att planera om och anpassa undervisningen utefter barnens intressen och behov. Det som var planerat kan sammanvävas senare i undervisningen.

Följsamhet innebär en flexibilitet inför naturen och vädrets växlingar. ”I Ur och Skur”-förskolor spenderar största delen av dagen utomhus där vädrets växlingar behöver tas i beaktning vid planering av verksamheten. Denna flexibilitet synliggörs på olika sätt i vårt resultat. Ett exempel är när matlagning ska ske utomhus och det börjar regna. Istället för att avsluta aktiviteten genomförs planen ändå, men då under ett tak. Vädret påverkar undervisningen men pedagogerna låter inte vädret ha den typen av påverkan att det planerade undervisningstillfället ställs in. Det blir tydligt i vårt resultat att de lär *i* och *av* årstiderna. De ser sig inte begränsas av årstiderna utan snarare att de berikas genom att uppleva naturen. De följer naturens skiftningar där naturen utgör grunden i planeringen. Vädret visar sig istället uppmuntra till spontan undervisning. Det finns färre fasta rutiner vilket resulterar i att pedagoger inte upplever sig lika styrda. Undervisning utformas utifrån de förutsättningar som varje dag har att erbjuda. Utifrån det upplever vi att det finns en frihet i deras arbetssätt. Utomhusmiljön och dess möjligheter kan vara en orsak till denna frihet.

Vårt resultat visar att undervisning i utomhusmiljö bygger på tilltro. Tilltron innefattar att se det kompetenta barnet och dess förmåga. Det visar sig ge konsekvenser i pedagogiken. Tilltron riktas till barns förmåga och gör att pedagoger låter barnen få prova och utmana sig i olika situationer. Redan i tidig ålder får barn vara delaktiga i situationer som till synes skulle kunna bli farliga. Ett exempel på en sådan situation är när barnen får använda täljknivar. De får först träna på att använda potatisskalare för att slutligen lära sig använda täljkniv där ett skriftligt bevis ges i form av ett täljkörkort. I den här lärprocessen ligger ett noga genomtänkt säkerhetstänk. Genomgående i materialet ses detta verktyg snarare som ett hjälpmedel i en lärprocess än ett hinder. Det är till synes farliga verktyg men som används i ett lärande syfte. Här finns pedagogerna närvarande och lärandet sker i en progression. Norðdahl och Jóhannesson (2014) fann ett liknande förhållningssätt hos pedagoger där utomhusmiljöns möjligheter till att främja barns lärande sågs framför de eventuella hinder som kan uppstå. Likt vårt exempel framkommer en tillåtande atmosfär där barn får lov att utmana sig. Det handlar alltså om att utmana barnen i deras aktuella kunskapsnivå genom att utgå från barnens förkunskaper för att bidra till ny kompetens. Det tillvägagångssättet syns i Vygotskijs sociokulturella perspektiv där den proximala utvecklingszonen är central (Vygotskij 1978). Pedagogerna utmanar barnen att utvecklas utifrån deras aktuella förkunskaper.

Återkommande i resultatet ser vi att lärprocesser är upplevelsebaserade och följer en utveckling och progression hos barnen. Barnen involveras och blir aktiva aktörer i utformandet av undervisningen eftersom de är delaktiga från början till slut. Det handlar om att skapa delaktighet i processer. Enligt Dewey (1998) fördjupas och vidgas barns erfarenheter med hjälp av deras handlingar. Ett ypperligt exempel som presenteras i resultatet är när barnen kokar sylt på egenplockade bär och sedan äter sylten till pannkakor som görs på stormkök. Pedagoger avsätter tid i lärprocesser genom att göra de steg som krävs i processen. Barnen får vara delaktiga och följa processen från början till slut. Att vara delaktig i lärprocesser från början till slut är meningsfullt för att främja barns lärande vilket går i linje med Vygotskijs sociokulturella perspektiv (Vygotskij 1995).

Platsen visar sig ha betydelse för lärprocessen. Ett exempel är då träd studeras under årstidernas olika skiftningar. Platsen har ett tydligt syfte för att ge barnen möjlighet att både se och dokumentera skiftningarna. På så vis blir det en röd tråd för barnen att få följa ett specifikt träd. I båda exemplen används den potential som finns i naturen att skapa lärprocesser för barnen.

Szczepanski (2013) visar att pedagoger ibland besöker platser utan ett tydligt syfte och utan att se möjligheten för barn lärande. Vårt resultat kan peka i motsatt riktning. Här använder de en specifik, avgränsad plats för att lära om årstidernas skiftningar och hur det kan ge uttryck i naturen. Platsen är noga utvald i syfte att konkretisera de skilda årstiderna.

Det som genomsyrar vårt resultat innefattar en pedagogik som sker i samspel med varandra. Det innebär att det inte enbart handlar om att lära ut, utan snarare att lära *tillsammans*. Genom att involvera och ge barn inflytande i undervisningen kan detta uppnås. Pedagogerna tar tillvara på utomhusmiljön och gör barnen delaktiga i processer där kunskap skapas tillsammans med varandra. Här synliggörs lärande och utveckling i enlighet med det sociokulturella perspektivet där kunskap skapas i ett socialt samspel (Säljö 2000).

Resultatet pekar även på att lärandet i utomhusmiljön sker i samspel med naturen där det sinnliga lärandet blir centralt. Det kan ses inom den sociokulturella teorin som lyfter samspel som en viktig aspekt i barns lärande (Lindquist 1999). Barnen inhämtar ny kunskap genom att exempelvis känna och lukta på mossan istället för att endast se mossan på bild. Att lära med alla sinnen är något som även Brodin (2011) framhäver som en viktig del i lärandet. I resultatet framgår det att pedagogerna utforskar tillsammans med barnen vilket går i enlighet med McClain et al. (2016). Om barnen befinner sig nere bland mossan är även pedagogerna där och utforskar tillsammans med barnen. Det framgår även att pedagogerna inte behöver besitta all förkunskap kring växter och djur utan det viktigaste är att de visar en nyfikenhet och att de lär i samspel med barnen. Enligt pedagogerna ser barnen utomhusmiljön som ett redskap där de kan använda sin fantasi friare vilket även framkommer i Änggårds (2009) studie.

Det finns en samsyn hos pedagogerna att kunskap skapas när flera sinnen aktiveras. Lärandet utomhus kan på så vis förankra kunskaper eftersom barnen befinner sig i en miljö där de får uppleva, känna och lukta. Det räcker inte med att enbart läsa i en bok om svampar utan det handlar om att även få se dem i sin verkliga natur. I detta arbetssätt inryms Dewey (1998) pragmatiska teori där lärandet sker i aktivt samspel med omvärlden. Szczepanski (2013) och Brodin (2011) poängterar vikten av att erfara förstahandsupplevelser i naturen. I förskolläraryrket är det därför viktigt att arbeta utifrån utomhusmiljöns potential att erbjuda ytterligare dimensioner genom sinnligt lärandet.

Undervisning i utomhusmiljö visar sig ha skapat möjligheter till en mer individanpassad undervisning. Det framkommer i pedagogers närvaro där de är medupptäckande och medupplevande tillsammans med barnen. Pedagogerna kan på så vis ta tillvara lärtillfällen i stunden för att utmana och stimulera varje enskilt barn på deras aktuella nivå. Det finns också rum för att inte vara alltför styrd av förutbestämda rutiner utan verksamheten anpassas efter barnen. Ett exempel är när det lyfts att varje barn inte är skapt för att sitta still under en samling utan att det är pedagogers uppdrag att nå detta barn på annat sätt. På så vis kan undervisningen ske mer på individnivå än gruppnivå där varje barns behov tas i beaktning. Det finns forskning som pekar på att utomhusmiljön kan öka potential att individualisera undervisningen (Brodin 2011; McClain et al. 2016).

Vårt resultat kan också diskuteras utifrån ett hållbarhetsperspektiv. I studien framgår det att pedagoger strävar efter att ta tillvara på vad utomhusmiljön kan erbjuda i undervisningen. Det görs bland annat genom att inte använda alltför många redan förutbestämda artefakter utan låta barnen utforska naturmaterial i skog och mark. Naturmaterial används inte enbart i den fria leken utan även i estetiska lärprocesser såsom i skapande aktiviteter. På så vis kan också barnen få en ökad miljömedvetenhet genom att ta tillvara på det material som redan finns utomhus i

såväl lek som i skapande aktiviteter. Det kan i sin tur minska konsumtion som är i linje med en mer hållbar konsumtion utifrån de globala målen i hållbar utveckling (Regeringskansliet 2015). Även i en sådan situation görs barn delaktiga i processer. Att använda utomhusmiljön i undervisningen kan vara ett sätt att skapa miljömedvetenhet tidigt hos barnen.

Utomhusmiljön i sig erbjuder en variationsrik lärmiljö där barn får utmanas i sin motoriska utveckling när de rör sig i skogen. Genom att ta tillvara på den terräng som finns i naturen framgår det också att pedagoger inte har behov av att anordna planerade motoriska aktiviteter. Utifrån denna aspekt används utomhusmiljön i sig som ett didaktiskt redskap. Miljön uppmuntrar till fysisk aktivitet. Pedagoger ser barnens utveckling och får även återkoppling från skolor om barnens väl utvecklade motorik. Det skulle kunna ses som en orsak till varför utomhusmiljön bör användas pedagogiskt. Både McClain et al. (2016) och Monti et al. (2017) pekar på att utomhusvistelsen olika lärmiljöer utmanar barns kognitiva och motoriska förmågor. Därför kan vi förstå vårt resultat som att barnen lär och utvecklas *i* naturen.

Sammanfattningsvis visar resultatet att utomhusmiljön är utmanande där pedagoger har att ta hänsyn till en följsamhet, en tilltro och samspel både i relation till barn men också till naturen. Det som är karaktäristiskt inom ”I Ur och Skur” är att barn får specifika kunskaper inom natur och friluftsliv som byggs på från tidig ålder. Pedagogiken kan därför bli utmanande för de barn som inte är vana att vistas utomhus på det sättet som görs inom ”I Ur och Skurs” verksamhet. Det finns alltså en risk att dessa barn har svårare att ta till pedagogiken då förkunskaper saknas. Det som också är karaktäristiskt inom den utomhuspedagogik som lyfts i vårt resultat är att undervisning sker *i* naturen och därav årstidsnära. Att undervisa i utomhusmiljö skiljer sig på så sätt eftersom naturens skiftningar blir påtagliga i planering av undervisning. De ser sig inte bundna av årstiderna utan snarare att de lär *i* och *av* dem. Pedagogiken blir tydlig och barnen får lära och uppleva naturen i meningsfulla sammanhang.

Metoddiskussion

Syftet med studien var att synliggöra hur pedagoger inom ”I Ur och Skur”-förskolor tar tillvara utomhusmiljön i undervisningen. För att uppfylla syftet användes en kvalitativ forskningsansats med hjälp av verktygen Self Report samt semistrukturerade intervjuer. Den första kontakten som togs med rektorer inom ”I Ur och Skur”-förskolor resulterade i ett positivt bemötande där majoriteten ville delta i studien. Därefter valde vi att besöka förskolorna för att ytterligare informera om studien samt dela ut och samla in samtyckesblanketter på plats. När förskolorna besöktes fick vi även då ett positivt bemötande av pedagogerna som visade ett intresse för vårt arbete. Vi upplever att det personliga mötet kan ha bidragit till att fler valde att delta i studien än om vi endast hade haft mailkontakt.

En fördel med Self Report var att vi fick möjlighet att komma i kontakt med fler pedagoger. Pedagogerna fick i lugn och ro fundera kring frågorna samt besvara formuläret när det passade dem inom vår tidsram. Nackdelen med Self Report var att det inte fanns tillfälle för att ställa följdfrågor. Därför valde vi att även använda semistrukturerade intervjuer för att fördjupa datamaterialet ytterligare. Intervjuerna förstärkte istället svaren i Self Report med ytterligare exempel på hur utomhusmiljön kan användas didaktiskt i undervisningen. Därför kunde vi i resultatet presentera båda metoderna under samma teman. Orsaken till att vi upplevde att intervjun förstärkte istället för fördjupade Self Report kan bero på att endast två intervjuer genomfördes. Det finns alltså en chans att vi hade fått ett mer nyanserat och fördjupat resultat om flera intervjuer hade gjorts. Det finns också en risk att det eventuellt ställdes för få följdfrågor under intervjun vilket kan grunda sig i en osäkerhet i vår roll som intervjuare. Vid såväl Self Report som intervjuer har respondenterna möjlighet att välja vilken information som

delges. Därför hade det varit intressant att också komplettera studien med observationer för att få en bredare bild av verkligheten.

Eftersom vårt intresse var att synliggöra hur utomhusmiljön används i förskolan speglas urvalet av en specifik profil, ”I Ur och Skur”. Valet kändes relevant eftersom deras verksamhet till största del utgår från utomhusmiljön. Då studien inte skulle jämföra olika verksamheter utifrån förskoleprofil kunde vi använda endast förskolor inom ”I Ur och Skur”. Därav gjordes ett målstyrt urval för att finna en målgrupp som är vana att ta tillvara utomhusmiljön i undervisningen. I urvalet framkommer det också att det endast deltar kvinnor i studien. Det var inte ett medvetet val utan det var endast kvinnor som arbetade på de valda förskolorna. Därför hade det varit intressant att göra en liknande studie fast med en större könsvariation för att på så vis synliggöra om det finns skillnader i hur utomhusmiljön tas tillvara. Det hade också varit intressant att göra studien i en förskola som inte har en tydlig utomhusprofil för att synliggöra eventuella skillnader kring hur utomhusmiljön tas tillvara i undervisningen.

Didaktiska konsekvenser

Utifrån vårt resultat kan vi se hur utomhusmiljön kan tas tillvara och användas som ett didaktiskt redskap i undervisningen. Vårt resultat kan appliceras i all förskoleverksamhet, inte enbart inom ”I Ur och Skur”. Det vi ser i vårt resultat om *följsamhet*, *tilltro* och *samspel* kan vara ett sätt att ta tillvara utomhusmiljön i undervisningen. Genom att vara *följsam* till naturens skiftningar blir den ett komplement för att förstärka olika sammanhang för barnen. *Tilltron* till barnen är att ge dem förtroende och att tro på deras förmåga. Undervisning i utomhusmiljön innebär att lärprocesser tillåts att ta tid. Barn görs delaktiga i varje steg i processen. De ges tid att reflektera och att lära. Våga låta barnen få vara delaktiga i moment utomhus och tillåt dem att utmana sig i terrängen. Barn klarar av mer än vad vi tror. Kompetensen ligger inte i att ha alla svar och att veta allt. Det handlar mer om ett *samspel* och att lära tillsammans med barnen. Det är viktigt att vara närvarande och på så sätt vara lyhörd för att se vad som fångar barnens intresse. Det innebär att inte vara styrd av färdig planering utan kunna arbeta mer flexibelt. Det finns alltså en möjlighet att minska prestationskraven hos pedagoger och istället se möjligheterna i att undervisa utomhus.

Avslutningsvis handlar det i grund och botten om ett pedagogiskt förhållningssätt. Det handlar om att kunna se möjligheterna i utomhusmiljön. Vi vill med vår studie inspirera både förskollärostudenterna och verksamma förskollärare i att se vilka möjligheter utomhusmiljön kan tillföra i barns lärande. Så våga gå *ut och utforska och upplev* tillsammans med barnen.

REFERENSER

- Barr, A., Nettrup, A. & Rosdahl, A. (2011). *Naturförskola: lärande för hållbar utveckling*. Stockholm: Lärarförbundets förlag.
- Björklund, S. (2016). *Uteverksamhetens möjligheter*. Lund: Studentlitteratur.
- Brodin, J. (2011). Kan utomhuspedagogik stödja lärande och inkludering? Personer med intellektuella funktionsnedsättningar. *Socialmedicinsk tidskrift*, 88(5), ss. 445–458.
- Bryman, A. (2018). *Samhällsvetenskapliga metoder*. 3. uppl., Stockholm: Liber.
- Dahlgren, L-O. (2007). Om boklig bildning och sinnlig erfarenhet. I Dahlgren, L-O., Sjölander, S., Strid, J-P. & Szczepanski, A. (red.) *Utomhuspedagogik som kunskapskälla: närmiljö blir lärmiljö*. Lund: Studentlitteratur, ss. 39–54.
- Davidsson, B. (2007). Self Report – att använda skrivna texter som redskap. I Dimenäs, J. (red.) *Lära till lärare*. 1. uppl. Stockholm: Liber, ss. 70–81.
- Dewey, J. (1998). *Individ, skola och samhälle: pedagogiska texter*. 3. utg. Stockholm: Natur och kultur.
- Friluftsförbundet (2019). *I Ur och Skurs mål med Läroplanen som grund*. <https://www.friluftsförbundet.se/detta-gor-vi/forskolor-och-skolor/i-ur-och-skur/mal-i-ur-och-skur/> [2019-12-25]
- Fröbel, F. (1995). *Människans fostran*. Lund: Studentlitteratur.
- Grindberg, T. & Langlo Jagtøien, G. (2008). *Barn i rörelse: Fysisk aktivitet och lek i förskola och skola*. Lund: Studentlitteratur.
- Ihmeideh, F., Al-Qaryouti, I. (2015). Exploring kindergarten teachers' views and roles regarding children's outdoor play environments in Oman, *Early Years*, 36(1), ss. 81–96. doi: 10.1080/09575146.2015.1077783
- Kihlström, S. (2007). Uppsatsen - examensarbetet. I Dimenäs, J. (red.) *Lära till lärare*. 1. uppl. Stockholm: Liber, ss. 226–241.
- Lindqvist, G. (red.) (1999). *Vygotskij och skolan: texter ur Lev Vygotskijs Pedagogisk psykologi kommenterade som historia och aktualitet*. Lund: Studentlitteratur.
- Lpfö 18 (2018) *Läroplan för förskolan Lpfö 18*. Stockholm: Skolverket. <https://www.skolverket.se/publikationer?id=4001> [2019-12-25]
- McClain, C. & V-P, M. (2016). Social contexts of development in natural outdoor environments: children's motor activities, personal challenges and peer interactions at the river and the creek. *Journal of Adventure Education and Outdoor Learning*, 16(1), ss. 31–48. doi: 10.1080/14729679.2015.1050682

Monti, F., Farné, R., Crudeli, F., Agostini, F., Minelli, M. & Ceciliani, A. (2017). The role of Outdoor Education in child development in Italian nursery schools. *Early Child Development and Care*, doi: 10.1080/03004430.2017.1345896

NCU (2017). *Välkommen till Nationellt centrum för utomhuspedagogik!*. <https://liu.se/ikk/ncu?l=sv> [2019-12-25]

Norðdahl, K. & Jóhannesson, I. (2014). 'Let's go outside': Icelandic teachers' views of using the outdoors. *International Journal of Primary, Elementary and Early Years Education*, 44(4), ss. 391-406. doi: 10.1080/03004279.2014.961946

Norðdahl, K. & Einarsdóttir, E. (2014). Children's views and preferences regarding their outdoor environment. *Journal of Adventure Education & Outdoor Learning*, 15(2), ss. 152–167. doi: 10.1080/14729679.2014.896746

Ohlsson, A. (2015). *Utomhuspedagogik: utveckling och lärande i naturen*. 1. uppl., Stockholm: Gothia Fortbildning.

Regeringskansliet (2015). *Agenda 2030 för hållbar utveckling*. Stockholm: Regeringskansliet. <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/globala-malen-och-agenda-2030/agenda-2030-for-hallbar-utveckling/> [2019-12-25]

Szczepanski, A. (2013). Platsens betydelse för lärande och undervisning: ett utomhuspedagogiskt perspektiv. *NorDiNa: Nordic Studies in Science Education*, 9(1), ss. 3–17.

Szczepanski, A. (2007). Uterummet- ett mäktigt klassrum med många lärmiljöer. I Dahlgren, L-O., Sjölander, S., Strid, J-P. & Szczepanski, A. (red.) *Utomhuspedagogik som kunskapskälla: närmiljö blir lärmiljö*. Lund: Studentlitteratur, ss. 9–38.

Säljö, R. (2000). *Lärande i praktiken: ett sociokulturellt perspektiv*. Stockholm: Prisma.

Vygotskij, L. S. (1995). *Fantasi och kreativitet i barndomen*. Göteborg: Daidalos.

Vygotskij, L. S. (1978). *Mind in society: The Development of Higher Psychological Processes*. Cambridge, Mass.: Harvard U.P.

Zamani, Z. (2016). The woods is a more free space for children to be creative; their imagination kind of sparks out there': exploring young children's cognitive play opportunities in natural, manufactured and mixed outdoor preschool zones. *Journal of Adventure Education and Outdoor Learning*, 16(2), ss. 172-189. doi: 10.1080/14729679.2015.1122538

Änggård, E. (2014). *Ett år i ur och skur: utomhuspedagogik i förskolan*. 1. uppl. Lund: Studentlitteratur.

Änggård, E. (2009). Skogen som lekplats: naturens material och miljöer om resurser i lek. *Nordic Studies in Education*, (2), ss. 221–234.

BILAGOR

Bilaga 1

Self Report

Vi är intresserade av hur du tar tillvara utomhusmiljön i undervisningen. Innan du besvarar dessa frågor vore vi tacksamma om du kan fylla i information här nedan. Informationen behöver vi för att kunna tolka och bearbeta det insamlade materialet.

Kön Ålder

Utbildning.....

Yrkeserfarenhet inom I Ur och skur-förskola (*antal år*)

Yrkeserfarenhet inom förskola (*antal år*)

Kontaktuppgifter (*vid en eventuell intervju*)

Vad tänker du på när du hör begreppet utomhuspedagogik?

Kan du beskriva hur era rutiner kring utomhusvistelsen ser ut?

Vilka platser besöker ni under utomhusvistelsen? Ge gärna några exempel på hur dessa platser används i er undervisning.

Kan du beskriva en eller flera situationer då du använt utomhusmiljön i ett lärande syfte med barnen? Det kan antingen vara ur en spontan lärsituation eller en planerad. Ge gärna några exempel på hur du i dessa situationer tog tillvara på utomhusmiljön.

Brukar du använda dig av planerad undervisning i utomhusmiljön? Ge gärna exempel.

Vilka styrkor anser du att det finns med att använda utomhusmiljön i ett lärande syfte med barnen?

Vilka utmaningar anser du att det finns när det gäller barns lärande i utomhusmiljö?

Om du vill tillägga något finns det möjlighet att göra det här.

Stort tack för din medverkan!

Elise Backlund och Anna Eskilsson

Bilaga 2

Intervjufrågor

Vad har du för utbildning inom utomhuspedagogik?

Vilka fördelar anser du att det finns med att bedriva undervisning i utomhusmiljön?

Varifrån hämtar du din inspiration kring användandet av utomhusmiljön?

Kan du beskriva varför ni väljer att använda er av de olika platser ni besöker utomhus?

Kan du beskriva hur du tar tillvara på de naturmaterial som erbjuds i naturen? På vilket sätt används de i din undervisning?

Tycker du att vädrets växlingar påverkar det sätt som du vill ta tillvara på uterummet i undervisningen? På vilket sätt?

Det är en utmaning att bibehålla barns koncentration vid undervisningssituationer utomhus. Vad gör du för att öka barnens koncentration?

Hur går du tillväga för att skapa en tydlig struktur i utomhusmiljön för att möta alla barns behov?

Situationer som skulle kunna bli farliga för barnen, exempelvis att använda knivar och laga mat ute över eld. Hur brukar du göra för att barnen skall få erfarenhet av sådana verksamheter?

Bilaga 3

HÖGSKOLAN
I BORÅS

Samtycke till insamling och behandling av uppgifter om dig

Som en del av kursen ”Examensarbete: Att utforska pedagogiskt arbete för förskollärare” vid Högskolan i Borås utför vi en studie med syftet att synliggöra hur utomhusmiljön tas tillvara i undervisningen inom ”I Ur och Skur”-förskolor.

Vi kommer att samla in data genom metoden Self Report samt kompletterande intervjuer med slumpvis valda informanter. Vi som utför studien skulle vilja att du lämnar några personuppgifter så som namn, ålder, kön samt yrkeserfarenhet. Uppgifterna kommer att användas för att analysera och tolka det insamlade materialet. Namn behövs för att kunna kontakta dig och boka intervjutid.

Alla uppgifter som bearbetas i studien kommer att behandlas med största försiktighet. Namn kommer aldrig att anges på något dokument. Uppgifterna du lämnar kommer att endast användas för studiens syfte och kommer raderas när studien är klar. Det kommer användas fiktiva namn i studien. Du bestämmer själv om du vill delta i studien. Det är helt frivilligt att lämna sitt samtycke och du kan när som helst avbryta din delaktighet och dina uppgifter kommer inte att användas mer.

Jag samtycker till att uppgifter om mig kommer samlas in och behandlas enligt ovan.

Underskrift

Namnförtydligande

Ort och datum

Bilaga 4

HÖGSKOLAN
I BORÅS

Informationsbrev

Hej! Vi heter Elise Backlund och Anna Eskilsson. Vi studerar till förskollärare vid Högskolan i Borås. Under sista terminen ska vi studenter genomföra ett examensarbete där ett valt område ska undersökas. Vi har valt att fokusera på ämnet utomhuspedagogik. Mer specifikt vill vi synliggöra hur pedagoger inom "I Ur och Skur"-verksamheten tar tillvara utomhusmiljön i undervisningen. Därför ser vi dig och din personliga erfarenhet och kompetens som värdefull för vårt arbete.

Vi har valt att samla in data genom undersökningsredskapet Self Report. Det innebär att vi har skapat en mall med frågor där du får möjlighet att dela dina tankar och åsikter kring frågorna. Metodvalet ger dig möjlighet att i lugn och ro besvara samt reflektera över frågeställningarna. Vi ser gärna att du besvarar frågorna enskilt samt att du beskriver så utförligt som möjligt för att vi ska få ett bredare material att arbeta med.

Vid genomförandet av studien kommer vi att ta hänsyn till Vetenskapsrådets forskningsetiska principer. Det innebär att ditt deltagande i studien är frivillig och att du har rätt att när som helst under studiens gång avbryta ditt deltagande. Vi kommer att behandla insamlat material konfidentiellt vilket innebär att ditt deltagande kommer vara anonymt där varken ditt namn eller förskola kan identifieras. Efter bearbetning av insamlade Self Report kommer några pedagoger att kontaktas för en uppföljande intervju med utgångspunkt i det sammanställda resultatet.

Senast söndagen den 1 dec behöver vi få in din Self Report. Vi uppskattar om du har möjlighet att svara på frågorna digitalt och att du därefter mailar in dina svar till oss. I annat fall kommer vi ut till din förskola och hämtar den.

Har du ytterligare några frågor når du oss här:

Elise Backlund: s16...@student.hb.se

Anna Eskilsson: s16...@student.hb.se

Din medverkan är viktig för oss!

Med vänlig hälsning,

Elise och Anna

Bilaga 5

HÖGSKOLAN
I BORÅS

Samtycke till intervju

Som en del av kursen *"Examensarbete: Att utforska pedagogiskt arbete för förskollärare"* vid Högskolan i Borås utför vi en studie med syftet att synliggöra hur utomhusmiljön tas tillvara på i undervisningen inom I Ur och Skur-förskolor.

- Jag godkänner att bli intervjuad
- Jag godkänner att intervjun blir inspelad

Underskrift

Namnförtydligande

Ort och datum

Bilaga 6

Analysschema Self Report

Citat	Kod	Tema
”Där upptäcker vi saker tillsammans med barnen och grundar vår aktivitet på väder och tema” (Self Report 7)	Vädrets påverkan Flexibilitet	
”All rekvisita finns tillgänglig. Naturen är på riktigt och skiftar från dag till dag. Det går att följa årstiderna och få in allt i ett sammanhang vad du än studerar och sätter fokus på för tillfället” (Self Report 1)	Föränderlig miljö	
”Vi upplever årstidernas växlingar och följer naturens olika skepnader” (Self Report 2)	Flexibilitet Årstidsnära Sammanhang	Undervisning i utomhusmiljö kräver följsamhet
”Ofta finns en plan för vad som ska göras. Men det som var tänkt att bli en sagostund i skogen kan istället bli en stund där vi plockar fram våra lappar p.g.a. att vi hittat en spännande insekt på vägen” (Self Report 14)	Flexibilitet Lyhörd inför barns intresse Närvaro	
”Det är väldigt enkelt och tacksamt när vädret lägger upp för olika undersökningar” (Self Report 7)	Vädret styr undervisning Flexibilitet	

Bilaga 7

Analysschema Intervju

Citat	Kod	Tema
<p>”Jag och ... kan sitta här och se under den här månaden vad vill vi nå. Göra de här sakerna. Sedan kanske det blir de dagarna eller så får vi vänta till de dagarna beroende på väder” (Intervju 2)</p>	<p>Ej temabundet Årstidsnära Ändra planer</p>	
<p>”Om det regnar, ja då får vi leta fram så att vi är under tak istället” (Intervju 1)</p>	<p>Inga hinder Vädrets påverkan Förhållningssätt</p>	
<p>”Men det kan ju vara så att vi tar oss till vår plats i skogen. Och så har vi tänkt oss en sak där, men vi ser att barnen vill fortsätta till nästa ställe. Ja ja, men då går vi lite till och ser vad som händer på vägen och så kanske vi stannar på ett annat ställe istället. Att man inte får vara låst i sitt huvudfokus” (Intervju 2)</p>	<p>Barns intresse Ändra plan efter barn Flexibilitet</p>	<p>Undervisning utomhus kräver följsamhet</p>
<p>”Vi kan avskärma en gång en meter och så kan man undersöka hur ser trädet ut under året. Så då har vi med oss både papper och pennor till exempel barnen ritar av trädet.../Och så följer de det här trädet under hela året. Då kan de fotografera av det, måla av den, tar en knopp och plastar in” (Intervju 1)</p>	<p>Tar tillvara årstider Lärprocess Kontinuitet</p>	

HÖGSKOLAN I BORÅS

Besöksadress: Allégatan 1 · Postadress: 501 90 Borås · Tfn: 033-435 40 00 · E-post: registrator@hb.se · Webb: www.hb.se